

Kansalainen vaikuttajana

Eduskunnan kirjaston avoin koulutus 14.1.2020
Informaatikko Päivi Erkkilä

EDUSKUNTA

Demokratia on kansanvaltaa

Perustuslaki sanoo: ”Valtiovalta Suomessa kuuluu kansalle, jota edustaa valtiopäiville kokoontunut eduskunta.

Kansanvaltaan sisältyy yksilön oikeus osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristönsä kehittämiseen.”

Julkaisussa Kansanvallan peruskorjaus demokratian keskeiset toimijat ovat puolueet, eduskunta ja valtioneuvosto.

Kansalaisvaikuttaminen

Kansalaisvaikuttamiseksi kutsutaan toimintaa, jolla pyritään muuttamaan tai säilyttämään yhteiskunnallisia asioita.

Tärkeintä on halu ja kiinnostus tehdä tärkeäksi kokemalleen asialle jotakin.

Osallistumisreppu: useita erilaisia tapoja vaikuttaa ja osallistua

Superkansalainen ei tarvitse olla, ei tarvitse ottaa kaikesta selvää ja osallistua jatkuvasti poliittiseen toimintaan.

Kuinka voin vaikuttaa?

Äänestä mm. [eduskuntavaaleissa](#).

Tee [kansalaisaloite](#) ja/tai kannata kansalaisaloitetta.

Ota yhteyttä [kansanedustajiin](#).

Osallistu esim. järjestötoimintaan.

Keskustele – vaikuta tiedolla, perustele argumenttisi.

Allekirjoita addressit, osallistu mielenosoitukseen.

Sidosryhmiä ja kansalaisia kuullaan eri vaiheissa lainsäädäntöprosessia:

- ✓ [Otakantaa](#)
- ✓ [Lausuntopalvelu](#)
- ✓ [Osallistu keskusteluun ja vaikuta valmisteluun](#) : ministeriöiden kuulemis- ja keskustelutilaisuudet sekä kyselyt

Vaikuttaminen alkaa tiedon hankinnasta

Seuraa päätöksen tekoa ja toimeenpanoa

- ✓ [Eduskunnan verkkosivut](#)
 - ✓ Valtiopäiväasiakirjat, täysistuntojen verkkolähettykset, kansanedustajat
- ✓ Valtioneuvoston verkkosivut
 - ✓ Valtioneuvoston [asialistat](#) ja [päätökset](#)
- ✓ Kunnan ”Päätöksenteko” –sivut.
 - ✓ Kunnanhallituksen ja -valtuuston istuntojen esityslistat, pöytäkirjat ja päätöstiedotteet ym.

Lisäksi

- ✓ Sanomalehdet, uutiset ja some.
- ✓ Tutkimukset, selvitykset, tilastot
- ✓ Järjestöjen ja yhdistysten aineistot

Kuka käyttää valtaa puolestasi?

Äänestäminen vaaleissa on tärkein ja usein myös tehokkain vaikuttamiskeino edustuksellisessa demokratiassa.

Vaaleissa äänestäjät valitsevat ehdokkaiden joukosta henkilöitä toimimaan vallankäyttäjinä puolestaan.

- ✓ Eduskuntavaalit, kuntavaalit, presidentinvaalit, Euroopan parlamentin vaalit, kunnallinen ja valtiollinen kansanäänestys.
- ✓ Valitut edustajat eivät ole sidottuja äänestäjien mielipiteisiin.

Tietoa vaaleista oikeusministeriön [Vaalit.fi](https://vaalit.fi)-sivustolla.

Eduskunnan kirjaston tietopaketti [Eduskuntavaalit](https://eduskunta.fi/eduskuntavaalit).

Äänestämällä eduskuntavaaleissa

Voi vaikuttaa siihen, kuinka eduskunta toteuttaa tehtäviään.

- ✓ Eduskunta valitsee pääministerin.
- ✓ Eduskunta säätää lait.
- ✓ Eduskunta päättää valtion talousarviosta.
- ✓ Eduskunta valvoo hallitusta.
- ✓ Eduskunta päättää, miten Suomi suhtautuu niihin EU:ssa päätettäviin asioihin, jotka sisältönsä puolesta kuuluvat eduskunnan toimivaltaan.

Eduskunnan [verkkosivut](#)

Vaikuta vaalien välillä

- ✓ Ehdota uutta lainsäädäntöä, kannata aloitetta
- ✓ Vaikuta asioiden luonnostelu- ja suunnitteluvaiheessa
- ✓ Anna lausunto
- ✓ Seuraa päätöksentekoa ja toimeenpanoa
- ✓ Keskustele ja osallistu:

Haastattelu 5.3.2019, YLE

”Somessa ja mielenosoituksilla pystyy vaikuttamaan paljon enemmän kuin sillä, että käy kerran neljä vuodessa äänestämässä. Yhdellä fiksellä pointilla voi saada satoja ihmisiä jakamaan poustauksia, ja luoda painetta myös päättäjiin”.

Aloitteet

- ✓ Kansalaisaloite
- ✓ Eurooppalainen kansalaisaloite
- ✓ Kuntalaisen aloitteet
- ✓ Vaikuttamisen kannalta on yhtä tärkeää kannattaa aloitetta kuin tehdä aloite

Kansalaisaloite

Kansalaisaloitteen lainsäädännöllinen pohja

- ✓ [Perustuslaki, § 53](#)
- ✓ [Kansalaisaloitelaki 12/2012](#)

Vähintään 50 000 äänioikeutetulla Suomen kansalaisella on oikeus tehdä eduskunnalle aloite lain säätämiseksi

Kansalaisaloite voi olla

- ✓ Ehdotus uudeksi laiksi
- ✓ Ehdotus voimassaolevan lain muuttamiseksi tai kumoamiseksi
- ✓ Ehdotus lainvalmisteluun ryhtymisestä, ns. toimenpidealoite

Aloitteen tulee kohdistua yhteen asiakokonaisuuteen.

Aloitteen on koskettava asiaa, joka kuuluu eduskunnan lainsäädäntövallan alaisuuteen.

Kansalaisaloite verkossa

[Kansalaisaloite.fi](https://kansalaisaloite.fi)-palvelussa voi selata tehtyjä kansalaisaloitteita, tehdä kansalaisaloitteen ja kannattaa kansalaisaloitetta

- ✓ Aloitteen tekemistä ja kannattamista varten on tunnistauduttava
- ✓ Ohjeet aloitteen vastuuhenkilölle ja aloitteen kannattajalle

Kun suunnittelet kansalaisaloitteen tekemistä, tutustu

- ✓ [Voimassaolevaan lainsäädäntöön](#) ja
- ✓ [Lainkirjoittajan oppaaseen](#)

- ✓ Kansalaisaloitelaisissa hyvin vähäiset muoto- ja sisältövaatimukset

Kansalaisaloitteesta [Digi- ja väestötietokeskuksessa](#)

Kansalaisaloite [eduskunnassa](#)

Eurooppalainen kansalaisaloite

- ✓ Eurooppalaisessa kansalaisaloitteessa pyydetään komissiota tekemään asiasta lakiehdotus
- ✓ Kansalaisaloitteen voi tehdä vähintään seitsemän Euroopan unionin kansalaisen muodostama kansalaistoimikunta, jossa on oltava vähintään seitsemän eri Euroopan unionin maan asukasta.
- ✓ Euroopan komission on otettava kansalaisaloite käsittelyyn ja arvioitava, tarvitaanko lakimuutoksia, kun
 - ✓ allekirjoittajina vähintään miljoona unionin kansalaista
 - ✓ vaadittu allekirjoitusten vähimmäismäärä ylittyy vähintään seitsemässä maassa
 - ✓ aloitteen rekisteröintiajankohtana vähintään neljäsosassa jäsenvaltioita on allekirjoittajia vähintään [liitteessä I](#) vahvistettu vähimmäismäärä
- ✓ [Eurooppalainen kansalaisaloite](#)

Eurooppalainen kansalaisaloite Suomessa

Digi- ja väestötietovirasto toimii EU-asetuksessa tarkoitettuna kansallisena yhteyspisteenä.

- ✓ Tarkastaa ja vahvistaa kerätyt tuenilmaukset.
- ✓ [Eurooppalaisesta kansalaisaloitteesta](#) Digi- ja väestötietoviraston sivulla

Liikenne- ja viestintävirasto vahvistaa yksittäisen verkossa toteutettavan tuenilmausten keruujärjestelmän asianmukaisuuden.

Allekirjoittajia Suomesta vähintään 9 763.

Kuntalaisen aloitteet

- ✓ Kuntalaisaloite
- ✓ Kunnallinen kansanäänestysaloite
- ✓ [Kuntalaissa](#) (410/2015) pykälät 23 ja 25.

Kuntalaisaloite

- ✓ Aloiteoikeus on **jokaisella kunnan asukkaalla** sekä kunnassa toimivalla yhteisöllä ja säätiöllä.
- ✓ Palvelun käyttäjällä on oikeus tehdä aloitteita kyseistä kunnan palvelua koskevassa asiassa.
- ✓ Kun allekirjoittajina on vähintään **2% äänioikeutetuista** kunnan asukkaista, asia on otettava käsiteltäväksi kuuden kuukauden kuluessa asian vireille tulosta = **valtuustoaloite**.
- ✓ Aloitteen voi lähettää suoraan valtuustolle.
- ✓ Kuntalaisaloitteen voi tehdä myös [Kuntalaisaloite.fi:ssä](https://www.kuntalaisaloite.fi)

Kuntalaisaloitteiden käsittely

- ✓ Jokainen aloite käsitellään
- ✓ Aloitteen tekijälle ilmoitetaan aloitteen johdosta suoritettavat toimenpiteet.
- ✓ Joidenkin kuntien sivuilla kerrotaan kuntalaisaloitteelle tehdyt toimenpiteet, esim. [Kauniainen](#).
- ✓ Vuonna 2017 tehtiin keskimäärin seitsemän kuntalaisaloitetta
 - ✓ Liittyvät teknisiin palveluihin, koulutukseen, sivistykseen, kulttuuriin ja vapaa-aikaan
 - ✓ Esim. liikenneturvallisuus, koulukuljetukset, katujen ylläpito

Kunnallinen kansanäänestysaloite 1/2

- ✓ Allekirjoittajina vähintään **4 % vähintään 15 vuotta** täyttäneistä kunnan asukkaista.
- ✓ Valtuuston on viipymättä päätettävä, toimitetaanko aloitteessa tarkoitettu kansanäänestys.

Kunnallinen kansanäänestysaloite 2/2

- ✓ Aiheina esim. liikenne, kuntaliitokset ja koulutuspalvelut, kunnan identiteetti, sosiaali- ja terveyspalvelut, vapaa-ajan aktiviteetit sekä ympäristöön ja energiantuotantoon liittyvät kysymykset.
- ✓ Noin 14 prosenttia kaikista kansanäänestysaloitteista on johtanut kansanäänestykseen.
- ✓ Voi tehdä [Kuntalaisaloite.fi](https://www.kuntalaisaloite.fi):ssä

Vaikuta lainvalmistelun eri vaiheissa

Keskustele ja ota kantaa lain [esivalmistelu](#)- ja [perusvalmisteluvaiheessa](#)

- ✓ [Otakantaa.fi](#)
- ✓ [Lausuntopalvelu.fi](#)

Anna lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi [lausuntomenettelyvaiheessa](#)

- ✓ Lausuntomenettelyn päätteeksi lausunnoissa esitetyt kannat kootaan yhteen ja lausuntotiivistelmät julkaistaan.
- ✓ Kuulemisesta säädösvalmistelussa, saadusta palautteesta ja palautteen vaikutuksista säädösehdotukseen kirjoitetaan yhteenveto säädösehdotuksen perusteluihin. Perusteluissa myös kerrotaan, miltä osin ja miksi keskeisiä saatuja ehdotuksia ei kenties ole voitu toteuttaa.
 - ✓ Hallituksen esitys [HE 251/2018 vp](#)
- ✓ [Lausuntopalvelu.fi](#)
 - ✓ Esimerkki valmisteluvaiheen [lausuntopyynnöstä](#)
 - ✓ Esimerkki suunnitteluvaiheen [lausuntopyynnöstä](#)
- ✓ [Osallistu keskusteluun ja vaikuta valmisteluun](#)

Lainvalmistelun tiedonlähteitä

[Lainvalmistelun prosessit](#) / Finlex

Hallitusohjelma: [Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelma 2019](#)

[Säädösvalmistelu ja kehittämishankkeet](#) / Valtioneuvosto

Ministeriöiden lausuntokierrokset ja kuulemiset, esim. [sisäministeriön lausuntokierrokset ja kuulemiset](#)

[Eduskunnan verkkosivut](#)

- [Valtiopäiväasiat ja –asiakirjat](#)
- [Lakihankkeiden tietopaketit](#) / Eduskunnan kirjasto

Keskustele ja osallistu

- ✓ Kaikissa lainvalmistelun ja päätöksenteon vaiheissa
- ✓ Keskustelun kautta asiat tulevat julkisiksi ja mahdollisesti poliittisen päätöksenteon kohteiksi.
- ✓ Vaikuta tiedolla, vaikuta mielipiteillä
 - ✓ Mediassa, somessa, kansalaisraadissa ym.
 - ✓ Tiedä mistä puhut ja mitä kirjoitat ja mitä jaat
 - ✓ Perustele [argumenttisi](#)
 - ✓ Tunnista tietoisesti harhaanjohtava informaatio
- ✓ Osallistu mm. addressien, mielenosoitusten ja järjestötoiminnan kautta
- ✓ [Media- ja digitaidot / YLE](#)

Vaikuta kunnassa

- ✓ Vaikuta osallistumalla esim. vanhempainiltoihin, asukasiltoihin, kaupunkilaisraateihin, talkootyöhön, kunnanosatoimintaan ja järjestötoimintaan ja vaikkapa nuorisovaltuuston toimintaan
- ✓ Lisäksi kuntalaisella on monta muuta tapaa vaikuttaa. Voi esim.
 - ✓ ottaa yhteyttä kunnan luottamushenkilöön / kunnan viranhaltijaan.
 - ✓ Tehdä valituksen tai oikaisuvaatimuksen
 - ✓ allekirjoittaa vetoimuksen tai adressin.
 - ✓ kirjoittaa yleisönosastokirjoituksen.
 - ✓ osallistua kunnan järjestämään keskustelu-/kuulemistilaisuuteen.
 - ✓ Vastata kunnan asiakas- tai käyttäjäkyselyyn.
 - ✓ Antaa [palautetta](#) kunnan järjestämistä palveluista.
 - ✓ [Osallistuva budjetointi](#)

Vaikuttamisen verkkopalveluja

- ✓ Vaikuttamisoppaat
 - ✓ Kuntalaisen vaikuttamisopas: [Kuntalaiset keskiöön](#)
 - ✓ Kuntien verkkosivuilla, esim. Helsingissä [Miten osallistun ja vaikutan?](#)
 - ✓ Opi vaikuttamaan esim. työelämässä: [Osallistu.fi](#)
- ✓ Nuorille [Nuortenideat.fi](#)
 - ✓ Suurin osa ideoista liittyy kuntaan
 - ✓ Ideasta tehty päätös luettavissa palvelussa
- ✓ [Demokratia.fi](#)
 - ✓ Lainvalmistelun eri vaiheille on omat verkkopalvelut
 - ✓ Vaikuttamisen verkkopalvelut
- ✓ [Tiedä! Vaikuta! Kansalaisvaikuttamisen tietopaketti](#)

Kiitos!

Päivi Erkkilä paivi.erkkila@eduskunta.fi

EDUSKUNTA